

25ste vergadering

Dinsdag 26 november 2002

Aanvang 14.00 uur

Voorzitter: 9Weisglas

Tegenwoordig zijn 145 leden, te weten:

Van Aartsen, Aasted-Madsen-van Stiphout, Adelmund, Albayrak, Alblas, Algra, Arib, Van As, Atsma, Azough, Bakker, Van Beek, Van Blerck-Woerdman, Blok, Van Bochove, Bonke, Bos, Van den Brand, Van den Brink, Bruls, Buijs, Bussemaker, Van de Camp, Cornielje, Çörüz, Crone, Dekker, Van Dijk, Van Dijke, Dijksma, Dijsselbloem, Dittrich, Van den Doel, Duivesteyn, Duyvendak, Eberhard, Eerdmans, Eski, Eurlings, Ferrier, Van Fessem, Van Geen, Geluk, Van Gent, Gerkens, Giskes, Th.C. de Graaf, T. de Graaf, De Grave, Groenink, De Haan, Van Haersma Buma, Halsema, Van der Ham, Hamer, Haverkamp, Van Heemst, Herben, Hessels, Van Heteren, Hofstra, Van Hoof, Hoogendijk, Ten Hoopen, Huizinga-Heringa, Jager, Janssen van Raay, Jense, Joldersma, De Jong, Jorritsma-Lebbink, Jukema, Kalsbeek, Kant, Karimi, Klein Molekamp, Koenders, Koopmans, Kortenhorst, Lambrechts, Lazrak, Van Lith, Van Loon-Koomen, Luchtenveld, Marijnissen, Mastwijk, Meijer, Mosterd, De Nerée tot Babberich, Netelenbos, Van Nieuwenhoven, Noorman-den Uyl, Van Oerle-van der Horst, Oplaat, Ormel, Van Oven, Palm, De Pater-van der Meer, Rambocus, Rietkerk, Rijpstra, Rosenmöller, Rouvoet, Van Ruiten, De Ruiter, Schonewille, Schreijer-Pierik, Slob, Smilde, Smolders, Smulders, Spies, Van der Staaij, Sterk, Stuger, Teeven, Terpstra, Tichelaar, Timmermans, Tonkens, Varela, Van der Velden, Van Velzen, Vendrik, Verbeet, Verbugt, Verburg, Vergeer-Mudde, Verhagen, Vietsch,

Van der Vlies, Vos, B.M. de Vries, Jan de Vries, Monique de Vries, K.G. de Vries, Van Vroonhoven-Kok, Weisglas, Wiersma, Wijnschenk, Wilders, Van Winsen, De Wit, Wolfsen en Zalm,

en de heren Remkes, vice-minister-president, minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Donner, minister van Justitie, Hoogervorst, minister van Financiën en van Economische Zaken, Kamp, minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, De Boer, minister van Verkeer en Waterstaat, Veerman, minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, De Geus, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Van Geel, staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Odink, staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, en mevrouw Ross-van Dorp, staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Zeroual en Zvonar, wegens bezigheden elders;

Albayrak, Dijsselbloem en Tichelaar, wegens bezigheden elders, alleen voor de avondvergadering;

Te Veldhuis en Van Bommel, wegens familieomstandigheden, de gehele week.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die op de tafel van de griffier ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

In ons midden is een delegatie uit het parlement van Australië, leden van het House of Representatives en leden van de Senate. Ik heet u van harte welkom en wij stellen het zeer op prijs dat u de geografisch lange afstand heeft overbrugd om deze week onze gast te zijn. A very hearty welcome to the delegation from the Senate and the House of Representatives from Australia.

(Applaus)

Aan de orde is **het mondelinge vragenuur**, overeenkomstig artikel 136 van het Reglement van orde.

De **voorzitter**: Mevrouw Noorman-den Uyl heeft de vragen die zij had willen stellen aan de staatssecretaris van Sociale Zaken ingetrokken. Zij zal over hetzelfde onderwerp straks bij de regeling van werkzaamheden kort het woord voeren.

Vragen van het lid Gerkens aan de minister van Verkeer en Waterstaat over **de dreigende acties bij het spoor**.

Mevrouw **Gerkens** (SP): Voorzitter. Vorig jaar was een jaar van behoorlijk veel onrust onder het personeel van de NS. Er was veel

Gerkens

trammelant, er waren acties en er waren stakingen. Toen kwam directeur Noordzij en met hem een periode van betrekkelijke rust. De heer Noordzij is nu vertrokken. En nu? Als ik de berichten in de krant moet geloven, denk ik dat wij weer terug bij af zijn. De NS hebben veel problemen. Wij kennen allemaal de blaadjes op de rails, de prijsverhogingen, tekort aan personeel en tekort aan materieel. Ik denk dat prioriteit numero één rust moet zijn. Is dat ook de prioriteit van de minister? Als prioriteit numero één namelijk rust is, dan is onrust onder het personeel wel het laatste wat wij nu kunnen gebruiken. Vindt de minister dat ook? Er liggen zeventien redelijke eisen van het NS-personeel. Ik noem er een paar: de cao naleven; het werkrooster niet ongevraagd een of twee dagen van tevoren wijzigen en een goed ouderenbeleid, dat in het hele land hetzelfde is en niet in Groningen anders dan in Limburg. Het gaat hier om het goed functioneren van het NS-personeel en daarmee ook om het goed functioneren van de NS. Wat wil de minister doen om ervoor te zorgen dat het NS-personeel en de directie uit deze impasse komen? Hij heeft daarvoor tot 16 december de tijd. Ik wil graag weten welke maatregelen de minister zal nemen.

□

Minister De Boer: Wij willen inderdaad rust en herstel bereiken op het spoor. Dat is in eenieders belang en zeker in het belang van de reiziger. Mevrouw Gerkens vraagt wat ik als minister zal doen. Zij meent dat de NS weer terug bij af zijn, nu de heer Noordzij is vertrokken na enige tijd aan het roer te hebben gestaan. Ik ben het overigens met deze kanttekening niet eens. Nadat de heer Noordzij er een half jaar als interim-manager gezeten heeft, is per 1 november een nieuwe directeur aangetreden. Dat brengt mij op het punt van rust en herstel. Rust en herstel zijn dan ook ontzettend belangrijk. Ik zet erop in dat deze directeur daarvoor zal zorgen. Ik geloof daarin.

Wat gaat de minister doen? Mevrouw Gerkens begrijpt dat het primair een kwestie is tussen NS Reizigers en het personeel. Ik denk dat de NS de gelegenheid moet krijgen om dit met het personeel zelfstandig te regelen. Het betreft

hier overigens de interne bedrijfsvoering. Wij hebben daarover vaker gesproken. Dat is een onderwerp waarmee de minister zich primair niet dient te bemoeien. Mevrouw Gerkens vraagt mij wat ik kan doen tegen de voorgenomen acties. Ik moet haar meedelen dat ik op basis van het Overgangscontract-II niets tegen publieksvriendelijke acties van de bonden kan doen. Het is niet de bedoeling dat er in deze periode minder treinen gaan rijden. De dienstregeling wordt gewoon gevolgd.

Mevrouw **Gerkens** (SP): De minister zegt dat het gaat om de interne bedrijfsvoering. Daarom kan hij niet ingrijpen. Dat dilemma is echter gecreëerd door de verzelfstandiging van de NS. Daardoor kan er kennelijk steeds niet ingegrepen worden. Ik zeg daarom: minister, pak de trein terug en zorg dat de politiek weer kan ingrijpen. De minister zegt dat het gaat om cao-onderhandelingen. Het gaat echter om meer dan cao-onderhandelingen. Het gaat om rust onder het personeel en om goed functionerend personeel. Als het personeel niet goed kan functioneren, kan ook het spoor niet goed functioneren. Dat betekent wederom problemen bij de NS. Wij zijn het er echter over eens dat rust en herstel noodzakelijk zijn. De minister is verantwoordelijk. Hij is immers voor 100% aandeelhouder. Ik vind dan ook dat hij aan tafel mag zitten om mee te praten over een goed functionerende NS. Wij kunnen niet meer rotzooi bij de NS gebruiken. Ik doe dan ook het dringende verzoek aan de minister om alles te doen om ervoor te zorgen dat de rust bij de NS gewaarborgd blijft.

Minister De Boer: Ik ben het van harte eens met mevrouw Gerkens dat rust en herstel belangrijk zijn en dat een en ander zo ongemerkt mogelijk voorbij moet gaan aan de reiziger. Waar hebben wij het hier echter over? Wij hebben het hier over een voorgenomen actie. Die actie is nog niet eens aan de orde, maar de minister wordt al gevraagd wat die eraan gaat doen.

Mevrouw **Gerkens** (SP): Het gaat niet om een voorgenomen actie. Het gaat om het goed functioneren van het personeel. Het personeel vraagt garanties om op een goede manier te kunnen werken. Men wil op tijd

weten wanneer zij waar moeten werken. Men moet ook een goede reisonkostenvergoeding krijgen. Dat zijn allemaal redelijke zaken. Het gaat dan ook niet om de acties. Het gaat erom dat het personeel goed functioneert en dat de trein goed kan rijden. Wat gaat de minister daarvoor doen?

Minister De Boer: Als ik belangstelling zou hebben voor het directeurschap van de NS, zou ik daar wellicht op hebben gesolliciteerd. Ik ben echter minister geworden. Dat betekent dat ik met de directe bedrijfsvoering van de NS niets heb uit te staan. De insteek van mevrouw Gerkens is die van de voorgenomen acties en het gevraagde rust en herstel. Zij stelt eigenlijk ten principale de verzelfstandiging van de NS ter discussie. Zij vraagt zich af of die een goed idee is geweest. Er is echter met brede steun van de Kamer besloten om de NS op afstand te plaatsen. Het op afstand plaatsen heeft consequenties, in de zin dat de directie primair verantwoordelijk is voor de bedrijfsvoering. Natuurlijk ben ik het met mevrouw Gerkens eens dat gehoopt moet worden dat het conflict door de twee partijen, de directie van NS Reizigers en de vakbonden die het personeel vertegenwoordigen, in harmonie wordt opgelost.

Mevrouw **Gerkens** (SP): Ik vind dat wij de trein terug moeten pakken omdat de verzelfstandiging een slecht idee is. Anders zouden wij hier niet staan. Ik concludeer dat de minister ook rust en herstel wil, maar vervolgens niet bereid is om zich daarvoor in te zetten. Dat vind ik een slechte zaak.

De heer **Klein Molekamp** (VVD): Mevrouw Gerkens vraagt terecht aandacht voor de rust bij het spoor. Die is van belang voor de reiziger. Ik vraag mij echter af hoe oprecht mevrouw Gerkens en de SP zijn. Degene die verantwoordelijk was voor de onrust bij het spoor staat nu immers op nummer 10 van de verkiezingslijst van de SP. Zijn mevrouw Gerkens en de SP-fractie niet bezig om de onrust onder NS-medewerkers en machinisten hiernaartoe te halen? Mevrouw Gerkens maakt een eenzijdige keuze waarmee zij het belang van de reiziger niet centraal stelt. Ik maak mij er zorgen over dat de SP-fractie

De Boer

zo duidelijk positie kiest voordat er überhaupt iets aan de hand is.

De **voorzitter**: Ik geef mevrouw Gerkens de gelegenheid de vraag van de heer Klein Molekamp te beantwoorden.

Mevrouw **Gerkens** (SP): De heer Klein Molekamp stelt dat de SP juist diegene op de kandidatenlijst heeft gezet die gezorgd heeft voor onrust. Volgens mij hebben wij juist diegene op de kandidatenlijst gezet die weet wat er leeft onder het NS-personeel. Deze persoon heeft de problemen aangekaart en helder gemaakt, omdat hij ze niet onder het vloerkleed heeft willen vegen. Ik ben daarom erg blij dat deze persoon de politiek in kan gaan.

De **voorzitter**: Ik zie dat de heer Klein Molekamp wil reageren, maar dat kan nu niet. Zijn naam is langer dan de tijd die hij heeft.

Mevrouw **Giskes** (D66): De minister benadrukt dat het om publieksvriendelijke acties gaat. Mag ik daaruit afleiden dat de minister wel degelijk van plan is iets te doen als de acties publieksonvriendelijk worden?

Minister **De Boer**: Volgens het contract kan ik mij verstaan met NSR op het moment dat de acties publieksonvriendelijk worden en leiden tot een aantasting van het minimumvoorzieningenniveau. Ik zal dat ook zeker doen, maar ik zeg nogmaals dat ik hoop dat beide partijen samen tot een oplossing komen. Als men al besluit over te gaan tot actie, hoop ik dat die publieksvriendelijk zullen zijn.

De heer **De Ruiter** (SP): Mag ik de woorden van de minister zo uitleggen dat hij wél bereid is in te grijpen als de vakbeweging actie onderneemt, maar niet als de NS-directie géén actie onderneemt?

Minister **De Boer**: Ik denk dat dit een onjuiste constatering is. Ik heb, om precies te zijn, gezegd dat er geen enkele aanleiding is om in te grijpen als er publieksvriendelijke acties worden gevoerd. Dit tast het voorzieningenniveau namelijk niet aan. In het overgangcontract II is heel duidelijk gestipuleerd dat het moment van belang is dat het voorzieningenniveau in gevaar komt

en niet meer voldoet aan bepaalde eisen. Eerst dan zal ik in overleg treden met de directie van de NS.

De heer **De Ruiter** (SP): Wat zijn die eisen en wat noemt de minister publieksonvriendelijk?

Minister **De Boer**: Acties zijn publieksonvriendelijk als zij zorgen voor uitval van treinen waardoor het voorzieningenniveau daalt. Dergelijke acties leiden ertoe dat de minister met de directie van de NS om de tafel gaat zitten.

De heer **De Ruiter** (SP): Volgens mij gaat het daar juist om, want de treinen vallen steeds uit. Het NS-personeel is daarover, net als de reizigers, zeer ontevreden. Naar mijn smaak moet de minister nu al actie ondernemen richting de NS-directie.

Minister **De Boer**: Volgens mij praten wij enigszins langs elkaar heen. Ik heb gezegd wat ik als minister zal doen en laten en daar heb ik eigenlijk niets aan toe te voegen.

Vragen van het lid Dittrich aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over **het bericht dat Nederlandse tapkamers lek zijn en dat geheime informatie bij de Israëlische geheime dienst terecht kan komen**.

De heer **Dittrich** (D66): Voorzitter. Gisteren had het radioprogramma De Ochtenden van de EO een item over het afluisteren van telefoongesprekken. Mijn vraag gaat dus over het tappen van telefoongesprekken en niet over het tappen van drank. In Nederland hebben de politie, de Militaire inlichtingendienst en de Binnenlandse veiligheidsdienst, tegenwoordig de AIVD geheten, de bevoegdheid om af te luisteren. Wat blijkt? De in Nederland gebruikte tapkamers worden geleverd door één bedrijf. Dit bedrijf verzorgt ook het onderhoud van de tapkamers en wil niet dat het technisch onderhoud wordt gedaan door anderen dan monteurs van dat bedrijf. Niemand in Nederland weet dus hoe de techniek van die tapkamers in elkaar zit.

In de radio-uitzending kwamen verschillende zegslieden aan het

woord die beweerden dat de onderhoudsmonteurs van het Israëlische bedrijf deze geheime gegevens kunnen aftappen en dat ook doen. De tapkamers zijn lek en geheugens van de tapkamers zouden door de Israëlische monteurs worden leeggehaald en doorspeeld naar de Israëlische veiligheidsdienst, de Mossad. Als dat waar is, betekent het dat de Nederlandse staatsgeheimen in buitenlandse handen kunnen komen, net zoals criminele gegevens die alleen maar voor een klein groepje politie- en justitiefunctionarissen beschikbaar mogen zijn.

D66 vindt dat een kwalijke zaak, als het waar is. Wij willen dan ook dat dit opgehelderd wordt en stellen daarom een aantal vragen:

- Bestaat er een risico dat in Nederland afgeluisterde telefoongesprekken in handen vallen van een ander land, in dit geval Israël?
- Waarom zijn alle tapkamers afkomstig van één en hetzelfde bedrijf dat ook het onderhoud verricht, zonder dat iemand anders dat mag doen?
- Is de minister ermee bekend dat er andere bedrijven zijn, waaronder Nederlandse, die minder dure en betere tapkamers kunnen leveren?
- Is het waar dat de tapkamers lek zijn?
- Waarom heeft de regering nooit opdracht gegeven om een technisch onderzoek te laten instellen? Is de regering bereid dat alsnog te laten doen door een onafhankelijke derde?
- Klopt het dat eind vorig jaar in de Verenigde Staten een spionageschandaal is uitgebroken rond de Amerikaanse tak van het Israëlische bedrijf dat in Nederland werkt, dat er 14 werknemers op verdenking van spionage zijn aangehouden en dat de Amerikaanse regering de Nederlandse heeft gewaarschuwd? Wat zijn de stappen die de Nederlandse regering naar aanleiding van die waarschuwingen heeft ondernomen om dit op te helderen?

Minister **Remkes**: Mijnheer de voorzitter. In de eerste plaats wijs ik er vooraf op – ik heb de berichten ook met enige verbazing gelezen – dat bij het ontstaan van dit soort berichten commerciële belangen nooit helemaal uit te sluiten zijn. Verder wijs ik er vooraf op, dat de minister van Justitie in juni van dit